

Barn

som utsettes seksuelle overgrep

Siri Søftestad, sosionom, phd.

www.reddesma.no

reddesma.no på Facebook

@reddesmaa på Instagram

1

Hear no evil - see no evil – speak no evil

- Hindringer på grunn av alder og utvikling
- Hindringer bunner i skamfølelsen
- Hindringer på grunn av opplevd deltakelse i overgrepene
- Barnet vil avverge negative konsekvenser
- Hindringer på grunn av fortrenkning
- Hindringer på grunn av isolasjon
- Forskjeller på grunn av kjønn

- Overgripere skiller seg lite ut fra andre
- Overgriper manipulerer barnet og omgivelsene
- Etablerer en relasjonen til barnet som er
  - en subjekt-objekt-relasjon
  - en maktrelasjon
  - en seksuell relasjon
  - en svikefull relasjon
  - en hemmelig relasjon

Forhold ved overgriper

4

**KROPPEN
MIN
EIER JEG**

<https://tv.nrksuper.no/serie/overgrep/MSUE10003217/sesong-2/episode-3>

5

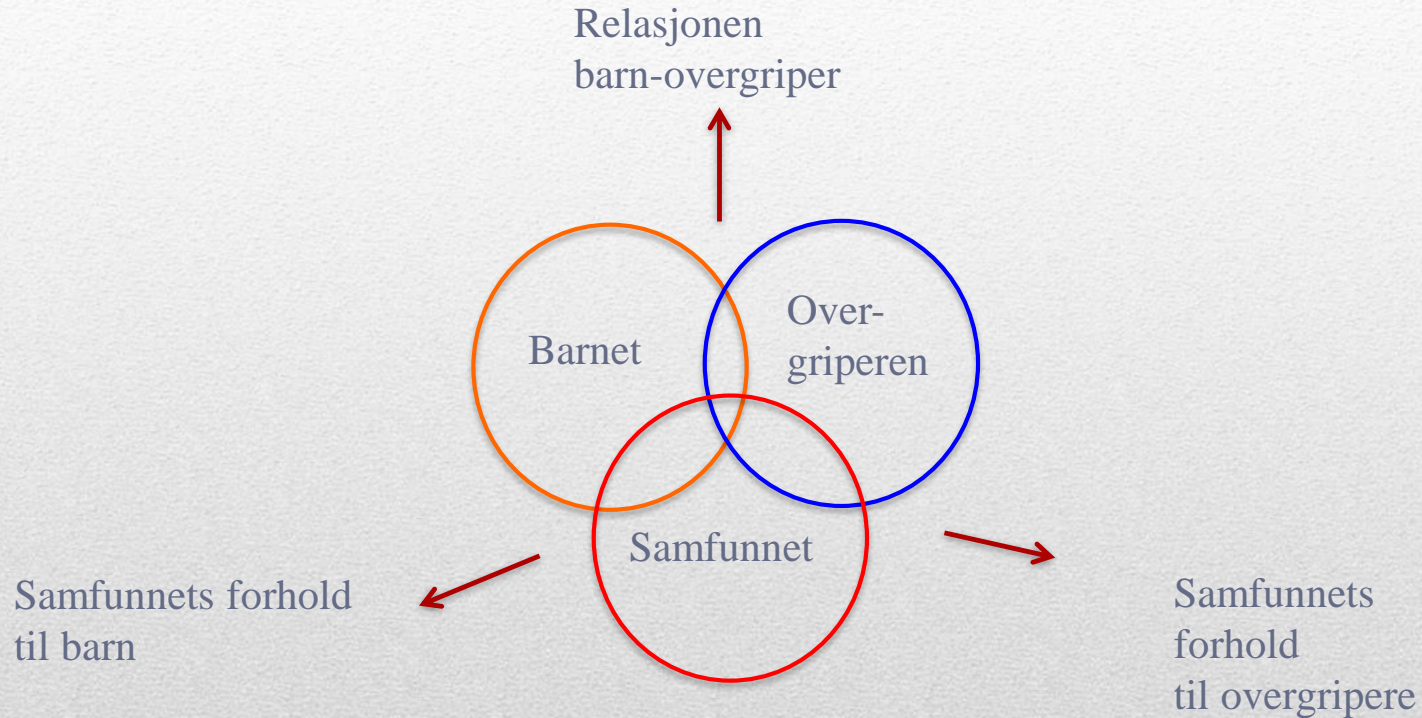
- Kulturell tabuisering
- Kulturell aksept for seksualisering av barn
- Samfunnets innsats
- Samfunnets holdninger til barn og til overgripere
- **Fagfolk med et samfunnsoppdrag**

- Vi føler at vi ikke har kunnskap, kompetanse eller erfaring nok?
- Vi har ingen øvelse i å snakke om overgrep, vold, krenkelser?
- Vi er redde for å dumme oss ut, si feil ting eller virke inkompetente?
- Vi er redde for å påføre barnet/ungdommen mer smerte?
- Vi er redde for om vi kan takle den andres smerte?
- Vi er redde for konsekvensene hvis vi handler, men "tar feil"?
- Vi vet ikke hva vi skal gjøre med det vi får høre?
- Redd for å beskrive det vi har sett og hørt i en melding, i et politiavhør, i retten eller i fylkesnemnd?
- Redd for å bli nedsablet av advokater og andre fagfolk?
- Redd for det videre foreldresamarbeidet?

- Alle "tenk om – trollene" dukker opp på rekke & rad!

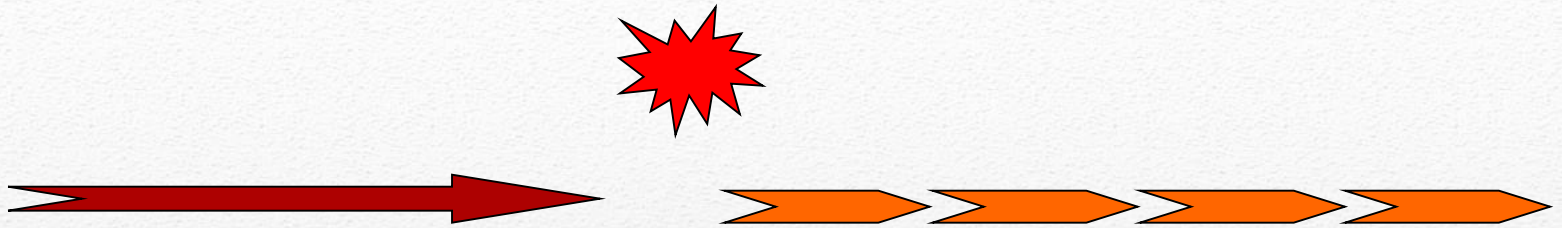
Hvorfor er det vanskelig for oss ?

7

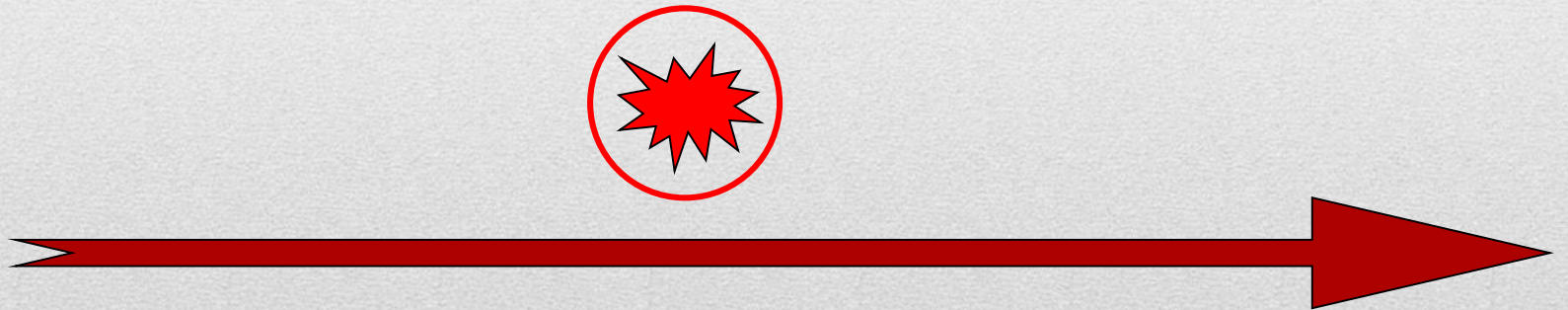
Når tabukreftene samvirker

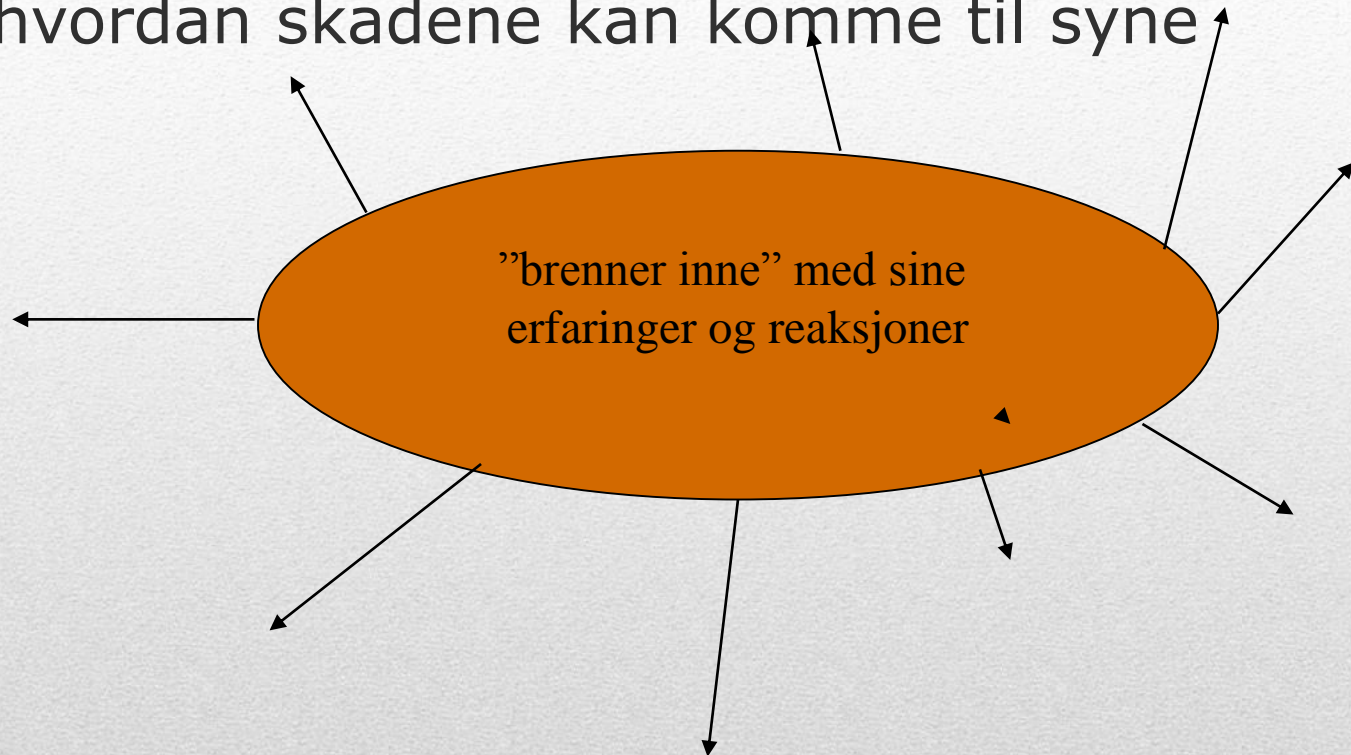
Enkelt-traume: kjent for andre, bearbejdes i åpenhet

Tabuisert traume: en "ikke-virkelig" virkelighet

- kan skades på områder som er helt sentrale for deres utvikling og da er det ingen grenser for hvordan skadene kan komme til syne

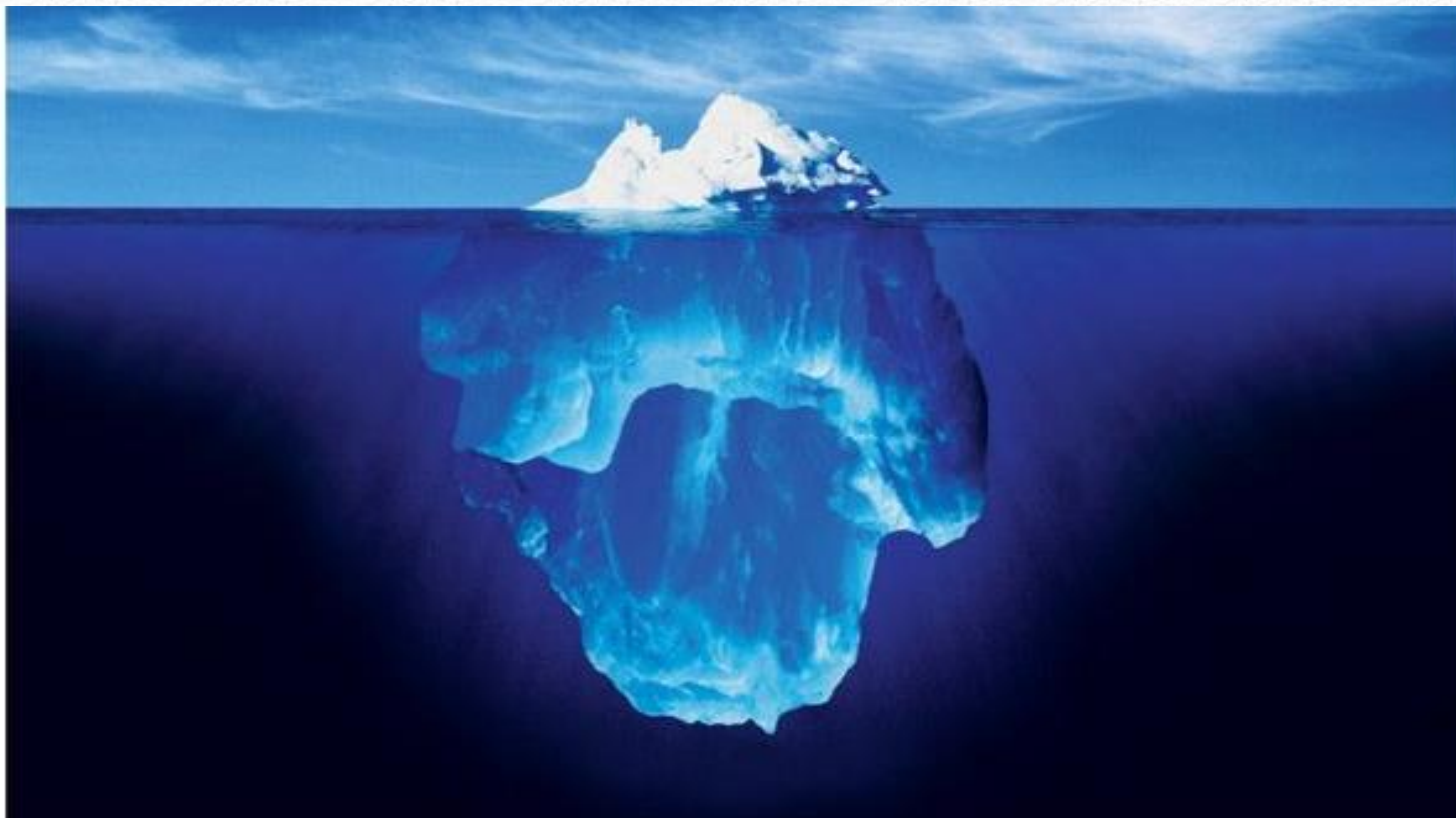

"Most never disclose abuse, because they were never asked."

De fleste seksuelle
overgrep blir kjent ved

- at andre enn barnet tar initiativ til avdekking
- årvåkenhet og initiativ fra en person utenfor overgrepssrelasjonen

toppen av isfjellet ?

12

Arbeid med barn utsatt for overgrep krever kompetanse, strukturer og samhandling

12 tips til kvalitetsforbedring

13

- Krenkelseser må oppdages
- Bekymringer undersøkes
- Barnet må beskyttes
- Barnet må få omsorg
- Involverte må få hjelp til bearbeiding og nyorientering
- Overgriper skal ansvarliggjøres /straffes

A: Styrk kvaliteten på eget arbeid

B: Styrk det tverretatlige samarbeidet

14

- Taushetsplikt
- Oppmerksomhetsplikt
- Meldeplikt
- Opplysningsplikt
- Avvergeplikt
- Undersøkelsesplikt
- Etterforskningsplikt

1: Kjennskap til lovbestemte plikter

15

- Barn *er* ikke vanskelige, de *har* eller *har hatt* det vanskelig.
- Atferd er kommunikasjon og gir mening: er atferden utfordrende er det vår oppgave å forstå meningen.
- Barn gjør alltid så godt de kan.
  - Når barn forsøker å kontrollere, er det for å trygge seg selv.
  - Når barn «angriper» (også verbalt) er det egentlig et angrep på noe de har opplevd tidligere.

2: Bevisstgjøre holdninger

16

- Kunnskap og kompetanse øker tryggheten
- Felles faglig plattform øker handlingsevnen
- Arbeid med deg selv øker motet

3: Utvikle kompetansen

17

4. Handlingsplan ved bekymring

- Alle ansatte skal ha et eksemplar av ”Handlingsplan ved bekymring” + skjema for dokumentasjon av bekymringer.
- Barnehagens ledelse skal sørge for å ha oppdatert kontaktinformasjon til sentrale samarbeidspartnere
- Barnehagens ledelse skal finne ordning for arkivering: ”unntatt offentlighet”/ ”internt notat”

- Lovens ord om meldeplikt og avvergeplikt
- Definisjonen av hva som er en bekymring
- Den ansatte sier umiddelbart fra til navngitt leder
- Den ansatte skriver snarest og konkret om hva som skjedde, når og hvor (se dokumentasjonsskjema)
- Leder spør andre ansatte om de har bekymringer
- Leder ringer kontaktpersoner for å drøfte (se liste)
- Ledelsen tar valg: Melde? Info foreldre? Fortsette observasjon?

Eksempel på Handlingplan ved bekymring

19

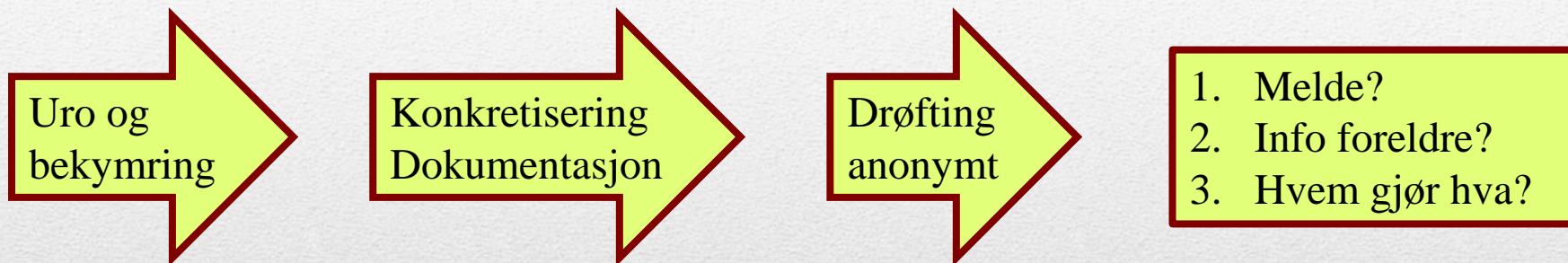
Med bekymring for barn mener vi alle hendelser, væremåter, signaler og uttalelser fra barnet og/eller barnets omsorgspersoner som vekker en bekymring eller uro for om barnet har det bra. Dersom det ikke finnes en tydelig årsak i barnehagen, skal følgende gjøres:

Eksempel: Hva er en bekymring?

20

Beskrivelse - Fakta

- Hva som konkret hendte
- Oversikt over hendelsesforløpet
- Barnets følelsesmessige reaksjoner underveis (før, ved hendelsen, etterpå)
- Referat av det som ble sagt
- Hvem var tilstede
- Sammenhengen
- Foranledningen
- Hvor
- Dato og tidspunkt

A: Speed up! Redde barn har dårlig tid !

B: Gjenta dette igjen og igjen ved behov!

6: Drøft umiddelbart – be om råd

- Barnevernet for Kristiansandsregionen: 38 07 57 70
- Barnevernvakta: 38 07 54 00
- Politiets familievoldskoordinator: 38 13 60 00 02800
- Statens Barnehus Kristiansand: 99 25 71 61
- Konsultasjonsteamet i Vest-Agder: 46 61 81 15
- Alarmtelefonen for barn og unge: 116 111
- SMSO: 38 07 11 11

Eksempel på Kontaktliste drøftingspartnere

23

7: Bli kjent med samarbeidspartnerne

24

- Undervisning og informasjon til barna
- Undervisning og informasjon til foreldrene

8: Forebyggende tiltak for barn og foreldre

25

Rutinebeskrivelse som eksempelvis kan inneholde årsplan for:

- Generell kompetanse: årlige kurs for alle ansatte
- Spisskompetanse: jevnlig kompetanseheving for enkelte ressurspersoner i skolen
- Tverretatlig samarbeid (vedlikehold av kontakten, ”bli-kjent-møter”, forpliktende avtaler for samarbeid i konkrete saker)
- Forebyggende tiltak rettet mot barn og foreldre
- Dato for kvalitetssikring/oppdatering av *Handlingsplan* og *Rutiner*

9: Rutiner for å sikre jevnlig kompetanseutvikling og tverretatlig samarbeid

26

- Alle ansatte har et eksemplar av viktige dokumenter
- Foreldre og barn informeres om Handlingsplan og Rutiner
- Handlingsplan, rutiner o.a. henger synlig på personalrommet
- Handlingsplan, rutiner o.a. legges ut på hjemmesiden

10: Signalisèr kvaliteten i virksomhetens arbeid

27

11: Skap et miljø der barn har muligheter til å fortelle og du til å lytte

28

12: Traumebevisst omsorg

De tre pilarene: trygghet – relasjon - følelsesregulering

Det interessante er at vi hele livet kan være med å påvirke hjernen til å gå fra frykt- og stressreaksjoner til å bli tryggere og våge nærhet.

Det er denne jobben vi må brette opp armene og gå løs på – enten det er i barnevernet, psykisk helsevern eller andre steder.